

KAPITOLA L.

ŘEČ, KTEROU MĚL GARGANTUA K PŘEMOŽENÝM

Vaši otcové, dědové, předkové, kam až paměť sahá, měli ten dobrý smysl a tu povahu, že po svých skončených bitvách nestavěli v dobytých zemích pomníky z kamene na památku vítězství a triumfů, nýbrž že je v své mírnosti raději stavěli v srdci přemožených. Neboť více cenili živou vzpomínku lidí, získanou laskavostí, než němý nápis na obloucích, sloupech a pyramidách, vydaný nepřízni počasí a podněcující závist jednoho každého.

Můžete si dosti vzpomenout na mírnost, s jakou jednali s Bretonci v den svatého Aubaina Cormierského a za zboření Parthenay. Slyšeli jste a slyšíce divíte se laskavému jednání, jež prokázali barbarům španělským, kteří loupili, plenili a pustošili přímořské končiny olonneské a talmontské.

Celé nebe bylo plno chval a díkyvzdání vašich a otců vašich, když Alfarbal, král kanárský, nemaje dosti svého jmění, prudce napadl zemi aunniskou a loupežil po všech ostrovech armorských a po okolních krajinách. Byl v pravidelné námořní bitvě zajat a přemožen mým otcem, jemuž Bůh buď ochráncem a strážcem. Než co? Kdežto jiní králové a císařové — i ti, kteří se dávají jmenovat katolickými — by s ním byli špatně jednali, krutě ho uvěznili a uložili mu nesmírné výkupné: on s ním jednal slušně, přátelsky, ubytoval ho u sebe ve svém paláci a z neuvěřitelného dobráctví poslal ho zpět s bezpečným průvodem, zahrnuv ho dary, zahrnuv ho přízni, zahrnuv ho všemi přátelskými službami. A výsledek toho? Vrátiv

se do svých zemí, dal shromáždit všechna knížata a stavy svého království, vyložil jim, jakou lidskost u nás poznal, a prosil je, aby o tom uvažovali tak, aby svět, jako v nás již měl příklad poctivé laskavosti, měl také u nich příklad laskavé poctivosti. Bylo pak ustanoveno jednohlasně nabídnout nám všechny jejich země, državy a království, abychom s nimi jednali podle svého rozhodnutí. Sám Alfarbal se náhle vrátil s devíti tisíci třiceti osmi velikými nákladními lodmi, maje s sebou netoliko poklady svého domu a rodu královského, nýbrž celé země. Neboť když se připravoval k vyplutí na severovýchod za západního větru, každý hojně nakládal na na lodi zlato, stříbro, prsteny, klenoty, koření, vzácné a vonné zboží, papoušky, pelikány, opice, cibetky, genetky a dikobrazy. Nebylo syna z dobrého domu, který by nebyl do nich složil, co měl zvláštního. Když připlul, chtěl hned líbat nohy mému otci; to bylo pokládáno za nedůstojné a nebylo strpěno; byl přátelsky objat. Nabídl své dary, ale nebyly přijaty, ježto byly přílišné; vydal v dobrovolné poddanství a porobu sebe a své potomstvo, ale ani to nebylo přijato, protože se to zdálo nespravedlivé. Postoupil, podle rozhodnutí stavů, své země a království, nabízejí převedení i přenesení podepsané, pečeti opatřené a schválené všemi těmi, kteří je měli vykonat, ale i to bylo naprosto odmítnuto a smlouvy vhozeny do ohně. Nakonec dal se můj otec pod tíhou citů do lkání a usedavého pláče, vida upřímnou vůli a prostodušnost Kanárských. A vybranými slovy a vhodnými průpověďmi zmenšoval své velkomyslné jednání říka, že jim neprokázal dobrodiní ani za mák, a projevil-li k nim trochu dobrotivosti, pokládal to za svou povinnost. Ale tím více ji nadsazoval Alfarbal. A co se nakonec stalo? Jako výkupné v nejkrajnějším případě byli bychom od něho mohli vymáhat dvacetkrát sto tisíc tolarů a podržet za rukojmí jeho nejstarší děti; místo toho oni se prohlásili za stále poplatníky a zavázali se dávat nám každoročně za dva miliony jemného zlata dvacetičtyřkarátového. Byly nám zde prvního roku vyplaceny; druhého roku zaplatili dobrovolně dva miliony třikrát sto tisíc tolarů, třetího dva miliony šestkrát sto tisíc, čtvrtého tři miliony, a tak vždy přidávají, že jim budeme nuceni zakázat, aby nám už nic nepřinášeli. Taková je povaha dobré vůle. Neboť čas, který všechny věci ohlodává a zmenšuje, zveličuje a zvětšuje dobrodiní, protože dobrý skutek, svobodně prokázaný rozumnému člověku, stále roste ušlechtilou myšlenkou a vzpomínkou.

Nechtěje se tedy nikterak odchýlit od vrozené dobroty svých rodičů, odpouštím vám vaši vinu, propouštím vás, činím vás volné a svobodné, jako jste byli dříve. K tomu, až budete vycházet z bran, každý dostane plat za čtvrt léta, abyste se mohli odebrat do svých domovů a ke svým rodinám, a povede vás v bezpečném průvodu šest set ozbrojenců a osm tisíc pěšáků pod vedením mého zbrojnoše Alexandra, aby vám venkované neublížili. Bůh buď s vámi!

svého království,
o tom uvažovali
, měl také u nich
lasně nabídnout
n s nimi jednají
evíti tisíci třiceti
poklady svého
ž se připravoval
ojně nakládal na
vonné zboží, pa-
e bylo syna z do-
tního. Když při-
io za nedůstojné
e nebyly přijaty,
robu sebe a své
o nespravedlivé.
, nabízejí převe-
řemi těmi, kteří
uvy vhozeny do
isedavého pláče,
ybranými slovy
lnání řka, že jim
hu dobrotivosti,
l Alfarbal. A co
byli bychom od
za rukojmí jeho
líky a zavázali se
vacetičtyřkaráto-
oku zaplatili do-
miliony šestkrát
budeme nuceni
obré vůle. Neboť
zvětšuje dobro-
nnému člověku,

y svých rodičů,
lné a svobodné,
, každý dostane
řů a ke svým ro-
brojenců a osm
vám venkované

Lituji z celého srdce, že tu není Pikrocholos. Neboť byl bych mu dal poznat, že tato válka byla vedena bez mé vůle, bez naděje rozšířit mé jmění nebo oslavit mé jméno. Ale protože se ztratil a neví se, kde a jak zmizel, chci, aby jeho království zůstalo celé jeho synu. Protože však jest příliš mlád — neboť mu není ještě celých pět let —, bude vychováván a vyučován bývalými knížaty a učenci země. A ježto by se království takto opuštěné snadno mohlo rozpadnout, kdyby se neomezila chtivost a lakota jeho správců, rozkazují a chci, aby Ponokrates byl vladařem nade všemi jeho místodržícími s příslušnou pravomocí a aby byl stále s dítětem, dokud je neuzná za schopné, aby vládlo a kralovalo samo.

Uvažují, že příliš slabá a nemírná shovívavost dává zločincům další příležitost, aby znova páchali zločiny, protože mají zhoubnou důvěru v milost.

Uvažují, že Mojžíš, svého času nejmírnější člověk na zemi, přísně trestal vzpurné a odbojné v národě izraelském.

Uvažují, že Julius Caesar, císař tak předobry, jak o něm praví Cicero, že nebylo pro jeho štěstí nic vyššího než moci zachránit jednoho každého a odpustit mu, a pro jeho ctnost nic lepšího než tomu vždy chtít, že i on prý nicméně také v jistých případech přísně ztrestal původce vzpoury.

Podle těchto příkladů chci, abyste než odejdete, vydali mi za prvé toho pěkného Marqueta, který se stal svou bláhovou opovážlivostí pramenem a první příčinou této války; za druhé jeho druhy caletníky, kteří zanedbali napravit mu okamžitě jeho potřeštěnou hlavu, a konečně všechny rádce, kapitány, důstojníky a sluhy Pikrocholovy, kteří ho popouzeli, schvalovali nebo mu radili, aby přešel přes své hranice a tak nás znepokojil.

